

Den Danske Dyrlægeforenings holdning til kastration af pattedrise

Den Danske Dyrlægeforening ser ingen grund til at ændre ved de nugældende regler for kastration af pattedrise, men anbefaler, at der etableres en bedre uddannelse af de personer, der kan godkendes til at gennemføre indgrebet.

I den aktuelle debat, er der ikke fremkommet nye oplysninger om smågrisenes smerteoplevelse under og efter indgrebet, hvorfor der ikke er nogen grund til at ændre reglerne.

Den Danske Dyrlægeforenings holdning baseres på dyreværnslovens generelle bestemmelser, der siger:

§ 1. Dyr skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe.

§ 14. Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang.

Det centrale i dyreværnsloven er, at dyr skal beskyttes bedst muligt mod smerte og må ved operative indgreb alene udsættes for uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed.

Kastration af pattedrise indebærer udover selve indgrebet, at grisene først skal indfanges og dernæst fikseres på en sådan måde, at indgrebet kan gennemføres så ubesværet som muligt. Selve indfangningen og især fikseringen af grisene betyder oftest, at grisene sætter sig tydeligt til modværge og skrider så voldsomt, at det for den uøvede iagttager kan være vanskeligt at skelne de reaktioner, der kommer fra selve fikseringen, fra de reaktioner, der kommer fra indgrebet.

Smerteniveauet ved en kastration, der består af et hudsnit, fremføring af testiklen samt overskæring af sædstrengen er afhængig af hvordan indgrebet gennemføres. Gennemført korrekt af en rutineret kirurg kan det være særdeles vanskeligt at registrere væsentlig smertereaktion fra grisen. Smerteforsøg udført af afdøde professor O. Svendsen viser entydigt, at indgrebet er forbundet med smerte, men set ud fra en klinisk vurdering er smertereaktionen ganske kortvarig, og det er Den Danske Dyrlægeforenings opfattelse, at det observerede smerteforløb ligger indenfor de grænser, der er accepteret som uvæsentlige og forbigående i dyreværnslovgivningen. Det er også foreningens opfattelse, at kastrationsteknikken har stor betydning for smerteniveauet ved indgrebet, og at der skal fokuseres på en adækvat uddannelse af de personer, der skal gennemføre indgrebet.

Den aktuelle debat har ført til politiske overvejelser om at forbyde kastration uden forudgående bedøvelse. Det vil efter foreningens opfattelse være meningsløst at gennemføre et sådant krav. Der er i dag følgende to realistiske metoder til bedøvelse af smågrisene:

- Lokalbedøvelse
- Kuldioxid bedøvelse

Når der lægges en lokalbedøvelse med henblik på kastration, skal det ske dels under huden på pungen og dels på sædstrengen. Det vil sige, at grisene efter indfangning og fiksering skal injiceres 2 gange, hvorefter der skal gå ca. 3 minutter, inden effekten indtræder. Herefter skal grisen igen indfanges og fikseres, således at indgrebet kan gennemføres. Proceduren er således forbundet med betydelig stressbelastning af grisene. Hertil kommer, at smertedæmpningen kun er relativ, og hos 10 % af grisene finder der ikke nogen smertedæmpning sted. Hertil kommer, at der ikke i dag findes godkendte midler til lokalbedøvelse af grise.

Kuldioxid bedøvelse giver ifølge undersøgelser gennemført af O. Svendsen en fuldstændig smertedæmpning, men metoden er tilsyneladende forbundet med et markant indledende excitationstadiet, der ud fra en klinisk vurdering virker markant stressbelastende for grisene.

Fra tysk side er der udviklet bedøvelseskamre, hvor der anvendes bedøvelsesgasser (isofloran), men undersøgelser har vist, at metoden ikke opfylder kravene til en smertereduktion.

Det postoperative smerteforløb er ikke forskelligt fra de ikke bedøvede grises, viser pilotundersøgelser foretaget af A. Jørgensen m.fl. og publiceret i proceedings fra IPVS kongressen i 2006. Behandling med smertestillende medicin vil ikke kunne fjerne smerten ved indgrebet, men dæmpe den noget, hvis behandlingen gives i passende tid før operationen. Ved valg af præparater med en protraheret effekt vil man derimod opnå en ønskelig dæmpning af den postoperative smerte, som stresser grisen.

Alternativet til kastration er således ikke bedøvelse, men at undlade kastration. Der er her flere metoder under udvikling:

- Immunokastration
- Sædsortering
- Fjerne eller lokalisere grise med ornelugt

Immunokastration foretages som en vaccination. Vaccinen anvendes rutinemæssigt i en række lande (f.eks. Australien), men er endnu ikke markedsført i Europa/Danmark. Grisene skal vaccineres 2 gange med 4 ugers mellemrum, således at sidste vaccination gives 4-5 uger før slagting. Det er således forbundet med et vist besvær at gennemføre proceduren, og desuden må der påregnes flere gener i form af stressbelastning samt injektionsskader. Hertil kommer, at der er risiko for selvinjektion, som hvis uheldet indtræder, kan medføre en påvirkning af frugtbarheden. Endelig er forbrugernes accept af metoden ikke tilstrækkelig klarlagt.

Der arbejdes ihærdigt på at udvikle en prisbillig metode til at sortere sæd. Det vil på denne måde være muligt at sortere sædceller med Y kromosomet fra, så der alene fødes hungrise.

Landbruget har for år tilbage udviklet en metode til at udpege og dermed frasortere de 5-6 % af grisene, der udvikler ornelugt, men selv om det kunne dokumenteres, at metoden var sikker, var det ikke muligt at afsætte kødet fra intakte orner på de vigtige eksportmarkeder. Metoden er derfor mere eller mindre skrinlagt, og der findes i dag kun eet slagteri, der kan gennemføre frasorteringen.

Arbejdet med at lokalisere, hvorfor 5-6 % af hangrisene udvikler kønslugt, er indtil videre stoppet i Danmark på grund af manglende forskningsbevillinger. De to stoffer, der er ansvarlige, er skatol, der dannes i tarmen ved mikrobiel nedbrydning af aminosyren tryptofan, og androstenon, der produceres i testiklerne i en stigende mængde, efterhånden som hangrisen nærmer sig kønsmodenhed. Mekanismen bag at få nedbrudt de to stoffer er enzymer. Man mangler at udrede, hvorfor disse enzymssystemer ikke kommer til udtryk i 5-6 % af hangrisene. Når denne mekanisme er afsløret, vil det formentlig også kunne lade sig gøre at genetablere den i fuldt omfang.

Med en stor svineproduktion måtte man kunne forvente, at der blev sat penge af til relativt hurtigt at finde acceptable metoder, der kan afløse kastration.

Sagsnr. 0801377 – 8. maj 2008 – Lars Holsaae, Jørgen Lindahl og Peter Høgedal